

KIS-616 – Gl. *salicorne*

(YBAN da GE – 29 01 99)

Ur pelleilad a-zivout ur gudenn gant GM : Gl. *salicorne*, evit aozañ ur roll meuzioù. Roud ebet en teodyezhoù, betek gouzout.

Dalc'h pellgomz gant GM. Kinnig a ra : Br. *halgorn* hep bezañ peurlaouen. O furchal ez omp kouezhet war Sz. *glasswort*, gant *glass* “gwer” ha *wort*, kar da Al. *Wurz* “geot(enn), louzaouenn”. Anat eo bet plijet GM gant ur blantenn a dalveze da oberiañ gwer ! Pinvidik eo ar blantenn a natriom ha devet e veze, mesket al ludu gant traezh ha teuzet ar meskad da fardañ ur gwer disterberzh.

Alese ar c'hinnig : *gwerc'heot(enn)*.

Gl. *salicorne* a zeufe eus Ar. *salcoran*, ennañ ar stirann *qarn* o talvezout kement ha Br. *korn* (ditour roet gant kelenner va lise war an arabeg). Evit ar gedrann *sal-* n'he defe netra da welout gant Br. *hal*¹. Hervez aozerion all e ve Gl. *salicorne* da eren gant La. *sal* + *cornu*. Hogen e latin klasel n'eus *salicornia ebet. Un anv all, hervez *Oxford Dictionary*, zo *salsola*. Anvioù gallek all : *corail de mer*, *cornichon de mer*, *haricot de mer*, pa vez danzeet alies er gwinegr evel ar c'hwervelled. An anv skiantel zo *Arthrocnemum perenne* (< Gr. *a[rqron* “arz, kenvell”, *knhvmh* “gar”, dave d'an hoskoù war garennoù ar blantenn).

---

¹ (GA da YBAN – 20 03 99 : Notenn a-zivout Gl. *salicorne*, gant Georges AWAD, kelenner war an arabeg el Lise René Descartes, Roazhon.) “Ar Petit Robert a ro da orin da Gl. *salicorne* an arabeg *salcoran*. Hervez an enklask a 'm eus kaset da benn e teufe Gl. *salicorne* evit gwir eus Ar. *saykoran*, kinniget er c'helc'houiziadur meur arabek *Lisân al-Arab*. War a hañval e klot Gl. *sali-* gant Ar. *say-*, distaget moarvat [saj]. Alese an treuzfurmader etrezek *sal-* diwar c'herdarzh pobl diouzh *sal* “holen” – dre berzh an nester vouezhiadoniel etre [j] ha [lj] – ha diouzh Gl. *corne* “korn”. Ar *saykoran* zo parzhiat er stroll plant evel *sukkkhar* hag *uchnan* a dalvez da brientiñ ludu evit al lisiv, a zo da dostaat ivez da arver al ludu da fardañ gwer. Da grediñ eo e ve tremenet ar ger arabek en teodyezhoù okitanek pa ouzer pouez ar sevenadur arab e Spagn hag e su Frañs.”

(GE da YBAN – 30 01 99)

Hervez *Encycl. Univ.* emañ renket ar blantenn e-touez an *halluv* (Sz.Gl. *halophytes*, Al. *Salzpflanzen*, *Halophyten*) ; halluvenn strizh eo, eleze *halgar* (sl. KIS-366, La-09, p. 165, ¶¶ 94, 95). A se e ve souezhus n'he defe ar gedrann *sal(i)*-netra da welout gant La. *sal* (ha Br. *hal*). He anvioù all zo, hervez ar yezhoù : Gl. *salicor* ; Al. *Salzkraut*, La. *Salsola* (WAHRIG 3021) ; Kb. *gwydrlys*, *cali*, *llyrllys* ; Br. *kali*.

Lies durc'hadur a zeu a-wel e lugnidigezh anvadoù ar blantenn :

1. – meneg eus an hal a vez eztennet anezhi,
  - 1a. – pe evel hal hep mui : Al. *Salzkraut*, ha moarvat Gl. *salicorne*, *salicor*,
  - 1b. – pe oc'h ober kel eus natur an hal : Kb. *cali*, Br. *kali* [*Salsola* a ve ur seurtad halluv all ; diresis e chom ar geriadurioù hollek : da skouer, war GPC 1816 e welan Sz. *Salsola kali* roet kenster da Sz. *saltwort*, *kali*, *alkali* ha kevatal da Kb. *halenlys*, *cali*, *llysiaw'r heli*, *helys* (< *hel(i)* + *llys*)],
2. – meneg eus an arver a reer pe a raed anezhi,
  - 2a. – pe evit oberiañ gwer : Sz. *glasswort*, Kb. *gwydrlys*,
  - 2b. – pe evel boued : Gl. *corail de mer*, *cornichon de mer*, *haricot de mer*, Br. *fav mor*¹,
3. – meneg eus al lec'hioù ma kresk ar blantenn : Kb. *llyrllys* (Kb. *lly^r* "sea, ocean ; watercourse, channel").

Loazioù ar brezhoneg a-geñver gant pep hini eus an durc'hadurioù usveneget :

I. – Evel stirann : *geotenn*, *louzaouenn*, *luvenn*. An teir elfenn zo bet arveret da sevel anvioù plant, sk. : Br. *geot gall*, *geot lasoù* ; *louzaouenn an hañv*, *louzaouenn an naer* ; hBr. *elilub*, *hoiarn lub*, *tut lub*. Gwell e ve da 'm meno derc'hel an deveradoù diwar *luv* evit an anvadoù skiantel, da skouer *halluv* meneget en notenn-mañ, *enluvezat* (KIS-366, La-09, p. 163, ¶ 74 □). An elfenn *kali* "ludu al louzaouenn anvet *kali*, tr. « soude... »" (GON.FB.752) zo disoc'h ul ledanviñ, diarveradus en degouezh-mañ pa chom ganti ar ster kentañ. An elfenn *fav* a zere ouzh lavar ar pemdez.

II. – Evel amrann :

---

¹ Trugarez da Gwennole AR MENN ha da Gab CHEREL o deus roet tro dimp da anaout an anvad-mañ.

- 1a. – *hal, holen*. Gwell lezel gant *hal* (ha *holen*) o lec'h en anvioù rumm *halluv, halgar, h.a.*,
- 1b. – *kali, hili* a ve arveradus, hogen sell a-zioc'h an arbennadennoù ouzh *hal* (ez eo *hili* deveret dioutañ) ha *kali*,
- 2a. – *gwer* en defe da splet strishaat an durc'hadur war hon plantenn dre berzh an arver ijinerezhel a veze graet anezhi,
- 2b. & 3. – *mor* a ve diaes da zegas amañ dre ma 'z eo ledan kenan skalfad ar struzh mor ; tunioù a c'hallfed korvoñ : pe erlec'hiañ ouzh *mor* un heñvelster anarveret pe nebeut arveret evel ma ra ar c'hembraeg gant *llyrllys* (hogen, ha na ve ket anarmerzhiek mont betek dezneuziañ Kb. *lly^r* ?), pe ober gant anv al lec'hioù ma kresk ar blantenn, da skouer Br. *gro, grae, erin...*

Betek gouzout, e hañval da ginnig *gwerc'heot(enn)* bezañ ar c'hevazasañ.

(TC da GE – 02-10 02 99)

Klokaet ha reizhet em eus va levr¹ evit aozañ un adembannadur.

Meneget eo *bizied* e geriadur FAVEREAU. Dibabet em eus *bizied* da anv pennañ. Kinnig a ran *bizied-palud* ouzhpenn.

Salicornia europaea (*Salicornia stricta*, *Salicornia herbacea*), Gl. *Salicorne d'Europe*, Kb. *Llyrllys*, Sz. *Glasswort*, Br. *Bizied-palud*.

Salicornia perennis (*Sarcocornia perennis*, *Arthrocnemum perenne*, *S. lignosa*), Gl. *salicorne vivace*², Br. *Bizied-palud-padus*.

Salicornia fruticosa, Gl. *Corail de mer* (*Salicornia ligneuse*), Br. *Bizied-palud-koural*. (Aodoù ar Morbihan, Liger-Atlantel.)

Hervez Georges CLAUSTRÉS, *Fleurs de Bretagne*, SAEP :

1) Vases salées : “les Salicornes sont les halophytes terrestres les plus constantes sur toutes les vases salées. [...] La détermination précise est délicate [...] L'espèce collective la plus répandue est la Salicorne d'Europe ou Salicorne herbacée (*Salicornia herbacea*) [...] 10-40 cm” (p. 59).

¹ Thierry CHATEL, *Louzawouriezh vrezhonek Breizh*, Roazhon, 1996.

² N'ouzon ket anv kembraek ar spesad-se.

2) Prés salés : la plus répandue est la Salicorne vivace (Salicornia perennis).

3) Une espèce voisine, la Salicorne ligneuse ou Corail de mer (Salicornia fruticosa) préfère le sommet des prés salés;

Ha gwall blijet e vefe arvalien o tizoleiñ “Bizied” pe... "Bizied-palud" war ur roll meuzioù ? Gwir eo, ne vefe ket ilbouedus !

Setu evezhiadennoù ouzhpenn, hep talvoudegezh moarvat.

Diazezet eo ma dibab gerioù etrevroadel (latin dre vras) war un diell saoznek (bet kavet ganin e Bro-Gembre, hag a vo meneget em levr da zont...) ha war levr CLAUSTRÉS. Meur a anv latin a zo kinniget enno evit pep spesad :

Renket eo an hini kentañ en ur rummad *SALICORNIA* : Salicornia europaea = Salicornia stricta, Kb. *Llyrllys*, Sz. *Glasswort*, Gl. *Salicorne*.

An eil spesad a gaver en ur rummad *SARCOCORNIA* a zo bet savet gant A. J. SCOTT : Sarcocornia perennis (MILLER, A. J. SCOTT) = Arthrocnemum perenne (meneget gant Y.-B. AN NOALLEG ha gant an darn vrasañ eus al levrioù gallek) = Salicornia perennis (gant MILLER, dibabet ganin) = ha zoken Salicornia lignosa..., Sz. *Perennial Glasswort*.

(RM da GE – 22 02 99)

Gl. *Salicorne* a dalvez evit daou c'henad : Salicornia hag Arthrocnemum. N'eus ket tu d'o diforc'hiñ dre louzawouriezh ar pemdez. Un afer a arbennigourien eo. Plant diheverk, dizimplij, a gresk el lec'hidegoù, hag un niver bihan-tre a anvioù poblek evito.

Er Bibl e vez meneget e veze graet soavon ganto, hag implijet e vezent, evel ar Salsola, evit ober gwer¹.

---

¹ (RM da GE – 30 03 99) Kavet em eus roud eus implij gwechall ar Salicornia er broioù arab : “En Lybie, les cendres des Salicornia fruticosa L. (= S. arabica L.) appelées *barilla*, étaient exportées comme matière première pour la fabrication du savon et du verre. En Syrie, dans la région de Sukhne, on fabriquait autrefois le *qali* que les caravanes portaient ensuite à Alep dont les savonneries étaient célèbres.” (BELLAKHDAR, *La Pharmacopée marocaine traditionnelle*, 1997, fichennoù 162 ha 169.) An anv *gwerc'heot* a glot gant ar saozneg hag a c'haller ober gantañ e brezhoneg dre ma ra meneg eus un implij, ha pa na vije ket bet eus an implij-se e Breizh biskoazh.

Setu ar pezh am eus dastumet diwar-benn ar plant-se :

Br. *troadoù* (FAVEREAU, v° *salicorne*) ha *biz*.

Kb. *llyrllys*.

Gl. (Breizh) *foirards* (foerell paket dre zebriñ re anezho ?), *russettes* (riklus evel bezhin, ken libous eo o danvez — '*éruesser*' "riklañ").

Sz. *glasswort* (a dalvez evit *Salicornia*, *Arthrocnemum*, *Suaeda*, *Salsola*), *samphire*, *saltwort*.

Gl. *criste-marine*, *salicorne*.

Iw. *lus na gloine*, *Lus na Glainne*.

Ct. (katalaneg) *sosa*.

Yezhoù latin all : diwar *salicornia*.

Kinniget em eus da *Skol-Uhel ar Vro* (Rann an anvioù-plant) :

Br. *louzoù-bizied* rak kuilh ha bihan evel bizied babiged eo ar skourroù ha doareoù ha mentoù dornioù a zo gant ar plant.

Br. *troadoù* a dalvez evit plant all, ar *Polygonum*. Kinnig *Troadoù-mor* ?

Br. *Foerell* a dalvez evit ar *Mercurialis*, *Foerell-vor* ?

Un anv deveret diouzh *riklañ* ?

Br. *Kali* a dalvez kentoc'h evit *Salsola kali* (Sz. *prickly glasswort*), plant sunaouek anezho ivez, a gresk e traoñ an tevennoù, ma strink an dour mor warno alies.